

BİR OLGU DOLAYISIYLA İNFANTİSİT VE FİLİSİT'İN PSİKİYATRİK YÖNÜ*

Psychiatric Aspect of Infanticide and Filicide in the Context of a Case

Haluk Savaş**, Mehmet Çakıcı***, Niyazi Uygur****

Savaş H, Çakıcı M, Uygur N. Bir Olgu Dolayısıyla İnfantisit ve Filisit'in Psikiyatrik Yönü. Adli Tıp Bülteni 1999; 4(2): 74-7.

ÖZET

Kişinin kendi çocuğunu öldürme davranışı, motivasyonları açısından heterojen bir fenomendir. Özellikle annelerin çocuklarını öldürmeleri önceleri tümüyle psikotik bir davranış olarak yorumlanmış olsa bile, günümüzde böyle bir eylemi psikotik olmayan başka motivasyonlarla da yapabilecekleri belirtilmektedir.

Psikotik annelerin çocuklarını öldürmeleri çoğu zaman acımak dolayısıyla öldürmek ("mercy killing") tarzında olmaktadır. Oysa impulsif psikotik bir davranışla ve acıma içermeyen çocuk öldürmelerine de rastlanmaktadır.

Bu yazıda son kez beş günlük çocuğunu ve 8 yıl öncesinde de 9 yaşındaki bir başka çocuğunu öldürmüş olan psikotik özellikli depresyon olgusu bir anne incelenmiştir. Bu olgu infantisit ve filisit motivasyonu bakımından çok seyrek görülen impulsif psikotik bir davranış olarak ortaya çıkmış olması ve tekrarlayıcı niteliği nedeniyle literatürdeki filisitler ve infantisitler bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Filisit, infantisit, motivasyon.

SUMMARY

The act of killing one's own child can be done with many and heterogenous motivations. Especially mothers attitudes for killing their children, although had always been interpreted as a psychotic behaviour, nowadays is thought as an act that can be done with different motivations.

Psychotic mothers generally kill their children with a feeling that can be called as "pity" (mercy killing). But there are also other infanticides which has different motivations than "pity" and done with an impulsive psychotic behavior.

This article is about a mother with a diagnosis of psychotic depression who killed her five days old child and had previously killed her other child of nine years old eight years ago. This case is discussed within the context of infanticides and filicides in the literature with its features of being

a result of impulsive psychotic behaviour which is a rare motivation of infanticide and filicide and of having recurrent occurrence.

Key words: Filicide, infanticide, motivation

GİRİŞ

Bir insanın kendi çocuğunu öldürmesi çeşitli sebepleri ve özellikleriyle çok yönlü bir fenomendir. Toplum yaşamında bu tür olaylar oldukça rahatsız edici ve şaşırtıcıdır. Bu nedenle bir çocuk öldürüldüğünde toplumda şiddetli duygusal tepkilere neden olmaktadır. Hatta psikiyatrik pratik içerisinde bile bir bilim adamı olarak psikiyatristin bu tür olgular karşısındaki tutumu zaman zaman duygusal olarak etkilenmektedir.

Çocuk cinayetleri az olmamakla beraber özellikle bir yaş altındaki dönem kritik bir dönem olarak değerlendirilmektedir. ABD'de Straus'un 1987'de yaptığı bir çalışmada 25 ülke verilerine göre 0-18 yaş grubu içerisindeki homisid oranının erişkinlerdeki oran kadar olduğu bildirilmiştir (1). Bir yaş altı ölümler sıklıkla görüldüğü halde bu sıklık 1-4 yaş grubu içerisinde oldukça düşük bulunmuştur. Çocuk cinayetleri sıklıkla akrabalar tarafında gerçekleştirilmektedir. 1980'li yılların sonunda ABD'de tüm cinayetlerin %2-3 kadarını çocuk cinayetleri oluşturmaktadır. Çocuk cinayetlerinin %29'u ebeveynler tarafından gerçekleştirilmektedir (2). ABD'de 1986'da yapılan istatistiklere göre ilk bir ay içerisinde öldürülen çocukların bir yıl içerisinde öldürülen çocukların %20'sini oluşturduğu bildirilmiştir. Bir yaş altı ölümler ise diğer yaşlara göre 4 kat fazla görüldüğü halde bu yaş içerisinde en fazla ölümlün ilk ay içerisinde görüldüğü belirtilmiştir. Ayrıca

* Bu çalışma 14-17 Nisan 1998 tarihinde Kuşadası'nda düzenlenen III. Adli Bilimler Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

** Uz. Dr., Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Adli Psikiyatri Birimi

*** Yard. Doç. Dr., K.K.T.C. Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

**** Klinik Şefi, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Adli Psikiyatri Birimi

ilk ay içerisinde de en fazla ölümün %21 ile doğumu takiben birinci günde meydana geldiği tespit edilmiştir (3).

Yapılan çalışmalarda ilk hafta içerisinde özellikle kadınların çocuklarını öldürdükleri, ancak çocuğun yaşının ilerlemesi ile kadın ve erkek suçluların etkilendiği bildirilmiştir (4). İstatistikler çocuk ölümlerinin sosyoekonomik düzeyi düşük, eğitimsiz, fakir ailelerde, ebeveynleri ayrı olan ailelerde sıklıkla görüldüğünü bildirmektedirler (4, 5). İnfantisit eyleminde bulunan psikotik annelerin psikotik olmayanlara göre daha kalabalık ailelerin çocukları oldukları gözlenmiştir (5).

Çocukların öldürülmesi ile ilgili literatürde tanımlanan ve sıklıkla karıştırılan neonatisit, infantisit ve filisit gibi temel kavramlar bulunmaktadır. Psikiyatri literatüründe değişmekle birlikte genel olarak bu kavramlar şu şekilde tanımlanmaktadır.

Neonatisit; Çocuğun doğduğu gün öldürülmesidir (ilk 24 saat içinde) (6).

İnfantisit; 12 aylıktan küçük çocukların öldürülmesidir (2, 6).

Filisit; 12 aydan büyük çocukların ebeveynleri tarafından öldürülmesidir. "Filisit" genel bir kavram olup ebeveynler tarafından gerçekleştirilen tüm çocuk ölümleri de içerebilmektedir (2, 7-8).

İngiltere ve Galler'de infantisit yasası bir yaşın altında çocuklarını öldüren anneleri halen doğumun fizyolojik etkilerini üzerlerinde taşıyor olabilecekleri gerekçesiyle cinayet suçu ile yargılanmaktadır (6). Türk hukuk mevzuatında ise anneler tarafından işlenen "çocuk öldürme"de çocuğun evlilik dışı bir ilişkiden doğmuş olması durumunda veya annenin 'doğum buhranı' içinde olması halinde kasten adam öldürmeye göre daha hafif bir cezaya hükmedilmektedir (9). Türk ceza yasasında konu 453. maddede ele alınmaktadır. Yasa maddesine göre; "(Namus için çocuk öldürme) Öldürme fiili, anası tarafından şerefi kurtarmak saikiyle yeni doğmuş bulunan çocuğa karşı işlenmiş ise faile dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir (10)." Bu suçun oluşması için çocuk evlilik dışı bir ilişki sonucu doğmuş olmalı, öldürme eylemi sadece anne tarafından ailenin haysiyet ve namusunu korumak amacıyla yapılmış olmalıdır. Baba ve akrabaların neden olduğu ölümler kanun kapsamında değildir. Çocuğun yaşı konusunda kesin kriterler bulunmamaktadır (11).

Bourget'ye göre patolojik filisitlerde çocuğu öldüren ebeveynin kesinlikle bir majör psikiyatrik bozukluğu bulunmaktadır. Cezalandırma, intikam veya ikincil kazanç gibi bir neden yoktur. Özellikle homisidal kadınlarda psikotik özellikli majör depresyon görülebilmektedir. Burada depresyon ile bağlantılı fedakarlık motifleri ön plandadır. Çocuk kendisini bekleyen

kötü kaderinden kurtarılmaya çalışılmakta, bu motivasyon da majör depresyon etkisinde gerçekleştirilmektedir. Homisidal davranış sonrasında suisid gelişimi de bu hastalığın süreci içerisinde görülebilmektedir. Öte yandan sıklıkla filisidal davranışla bağlantılı olduğu bildirilen şizofreniklerde öldürme sonrası suisidal davranış pek seyrek olur (7).

OLGU

Bu yazıda beş günlük çocuğunu ve 8 yıl öncesinde de 9 yaşındaki bir başka çocuğunu öldürmüş olan psikotik özellikli depresyon hastası 40 yaşında bir anne incelenmiştir.

Doğal gelişim öyküsü sonrası normal doğumla dünyaya geldiği, kendi dışında 5 kardeşi olduğu, ilkökulu öğretmeninin ayrılması nedeniyle üçüncü sınıfa kadar okuduğu, ailesiyle birlikte çiftçilik yaptığı, sakin ve sorunsuz bir çocuk olduğu, ilk kez 21 yaşında evlendiği, ilk kızını evliliğinin birinci yılında ardından da iki yıl sonra ikinci kızını komplikasyonsuz olarak doğurduğu, on yıl evli kaldıktan sonra dokuz yaşındaki büyük kızını öldürmesi sonrasında ilk eşinden ayrıldığı, 1,5 yıl cezaevinde, 1 yıl hastanede, 4 yıl ailesi yanında kaldıktan sonra ikinci evliliğini yaptığı, halen ikinci eşyle bir yıldır evli olduğu ve herhangi bir işte çalışmadığı öğrenildi.

İlk kez yaklaşık 10 yıl kadar önce hayattan zevk almama, uykusuzluk, yorgunluk, isteksizlik, suçluluk düşünceleri gibi belirtilerin eşlik ettiği bir dönem yaşadığı ve daha sonra iyileştiği, 1990 yılında yeniden uykusuzluk, sıkıntı, iştahsızlık, isteksizlik, işlerini yapamama, kesmeyi düşündükleri bir kurbanı geç kestikleri için "Allah beni yakacak, cennete sokmayacak" gibi suçluluk hezeyanlarının olduğu bir dönemde iken kızını boynunun her iki yanından bıçak ile keserek öldürdüğü ve "anksiyöz melankoli" nedeniyle TCK 46. maddesinden faydalandığı, ilk eşinden ayrıldığı, 1,5 yıl cezaevinde, 1 yıl hastanede muhafaza ve tedavi edildiği, bu süre içerisinde aktif bir psikotik veya duygulanımsal sendrom gözlenmediği ve ilaç tedavisi uygulanmadığı, hastaneden çıkışından sonra düzenli bir tedavi görmediği, 4 yıl sonra evlendiği, herhangi bir işte çalışmadığı öğrenildi.

Olgunun üçüncü hamileliğinin altıncı ayından itibaren uykularının azaldığı, kendini kötü hissettiği, neşesinin olmadığı, uykusuzluk ve isteksizliğinin olduğu, kendini yorgun ve bitkin hissetmesi nedeniyle iş yapmadığı, bacaklarında kollarında ve sırtında ağrı gibi somatik şikayetlerinin olduğu ve bu nedenle birkaç kez bir hekime başvurduğu, çeşitli ağrı kesiciler kullandığı öğrenildi. Doğumdan sonra da şikayetlerinin giderek arttığı, kendisinin "kötü ve fahişe bir kadın" olduğunu, toplumda meydana gelen bir çok kötü olayın kendisinden kaynaklandığını, çocuğuna bakamayacağını düşündüğü ve bu düşünceler içerisinde

deyken ... tarihinde öğle saatlerinde mutfakta yemek yaparken yan odada bulunan çocuğunun ağlamasını duyduğu ve o sırada elinde bulunan bıçakla birden çocuğunu boğazından keserek öldürdüğü, bu sırada eşinin cuma namazından eve döndüğü, olgunun sakin ve tepkisiz bir şekilde, çocuğunu öldürdüğünü söylediği, eşinin olayı polise aktarması neticesinde tutuklandığı öğrenildi.

Klinikte yapılan ilk muayenesinde kısa boylu, obes yapılı, özbakımı yeterli şahsın bilinci açık, koopere, sorulara düzgün cümleler ile yanıt veriyordu. Göz kantağına giriyordu. Psikomotor aktivitesi azalmış, duygulanımı çökkün, oryantasyonu tamdı. Dikkat ve bellek kusuru saptanmadı. Bilişsel işlevleri yeterli, çağrışımları düzgündü. Düşünce içeriğinde "Refah Partisi'nin kendi yüzünden kapatıldığı, dinin elden gittiği, Kur'an'ın elden gittiği ve bunun sorumlusunun kendisi olduğu" gibi suçluluk hezeyanları vardı. Hastalığa karşı içgörüsü yoktu. Servisteki gözleminde sık sık ağladığı, kendisine fahişe denildiğini düşündüğü, zaman zaman intihar düşüncelerini ifade ettiği gözlemlendi. Çocuğunu hangi motivasyonla öldürdüğüne yönelik soruyu 'Mutfakta yemek yapıyordum. Yan odada çocuğum vardı. Üşümemesi için kapısını kapatmışım. Çocuğun ağlama sesini duydum, birden onun bakımını yürütemeyeceğimi düşündüm, elimdeki bıçakla odaya girdim ve çocuğu boğazından kestim. Neden yaptığımı tam olarak bilmiyorum. Normalde ben çocukları çok severim. Kardeşimin çocuğunu da ben büyüttüm. Kendi çocuğumu daha önce öldürmeyi düşünmemiştim. Onu çok seviyordum. Ben bunu niye yaptım ? . . .' şeklinde yanıtladı.

TARTIŞMA

Çocuk öldürmede motivasyonlar acımak dolayısıyla öldürmek (Mercy killing), nefret dolayısıyla öldürmek, impulsif psikotik davranış, kronik fiziksel istismar, eşten öç almak için öldürmek, istenmeyen çocuktan kurtulmak amacıyla öldürmek, cinsel veya sadistik istismar esnasında kaza ile öldürmek gibi çok değişik ve farklı nedenlerle olabilmektedir (8, 12, 13, 14). Psikotik özellikli depresyonlarda çoğunlukla acımak dolayısıyla öldürme eylemi görülmektedir. Majör depresyonla bağlantılı fedakarlık motifleri ön plandadır (8). Çocuğun içerisinde bulunduğu gerçek veya hayali bir ıstırapı dindirmek amaçlanmakta ve kurban 'şeytani kader'den kurtarılmaya çalışılmaktadır. Tabloya genellikle 'dünyanın kötü ve şeytani bir yer' olduğu şeklindeki hezeyanlar da eşlik etmektedir (15). Çocuğu yoğun bir ıstıraptan veya ümitsiz bir gelecekte kurtarmak motivasyonu genellikle psikotik özellikli depresyon hastalarının hezeyanlı inançlarından kaynaklanmaktadır (8, 16). Oysa psikotik olmayan impulsif şekilde öldürmeler daha çok kişilik bozukluklarında görülmektedir (15). Olgumuzda ise annenin çocu-

ğunu öldürme eylemi psikiyatrideki tanımı ile infantisitler arasında çok seyrek görülen impulsif psikotik bir davranış olarak ortaya çıkmaktadır. Anne impulsif bir eylemle çocuğunu öldürmüştür. Çocuk istenmeyen bir çocuk değildir. Cezalandırma, intikam, gibi ikincil bir kazanç yoktur. Bunun yanında annede fedakarlık ve acıma hislerini içeren hezeyanlar da bulunmamaktadır. Hastada bulunan hezeyanlar ile çocuğu öldürme eylemi arasında doğrudan bir sebep sonuç ilişkisi görülmemektedir. Hastadaki psikotik özellikli depresyon nedeniyle bozulmuş olan muhakeme ve impuls kontrolü çocuğun ağlaması gibi bir stresör veya uyarana uygunsuz derecede bir cevap verilmesine neden olmuştur. Genel olarak organik kökenli impuls bozuklukları, maddenin uyardığı disinhibisyonlar, hezeyanlı veya bilişsel bozukluklarla giden tablolar nedeniyle muhakeme ve gerçeği değerlendirme yetisindeki bozulma impuls kontrolünü kaldırmaktadır (12). Olgumuzda da bu nedenle bu infantisit klinik olarak beklediği gibi bir fedakarlık nedeniyle veya kurbanı kurtarmak amacıyla değil, bozulmuş ve psikotik bir muhakemenin neticesinde ortaya çıkmış impulsif bir psikotik eylem niteliğindedir.

Olguda dikkati çeken bir başka özellik ise özellikle infantisit öncesinde yaşadığı tabloya eşlik eden yoğun somatik şikayetlerdir. Bir başka olgu bildiriminde de somatik şikayetlerin yoğunluğuna dikkat çekilmiştir (7). Yine olgumuzda bulunan günahkarlık ve suçluluk hezeyanları infantisit için ciddi risk faktörleri arasında sayılmaktadır (7). Çocuklarını öldüren anneler arasındaki bir çalışmada akıl hastalığı olan annelerin (Yaş Ort: 30. 2) olmayanlara (Yaş Ort:20. 2) göre nispeten daha yaşlı oldukları gözlenmiştir. Olgumuzdaki yaş bu açıdan dikkati çekmektedir (İlk çocuğunu 31, ikinci çocuğunu 39 yaşında öldürme). Hastanın çok fertli bir ailenin çocuğu olması da yine aynı çalışma ile uyumludur (17, 8).

SONUÇ

Çocukların ölümlerinde kendi ebeveynlerinin neonatisit, infantisit ve filisitleri önemli bir sıklıkta görülmektedir. Neonatisitler genellikle akıl hastalığı olmayan ebeveynler tarafından yapılırken infantisit ve filisitler arasında akıl hastalığı oranı daha yüksektir.

Çocuklarını öldüren ve akıl hastalığı olan anneler arasında en yaygın hastalık psikotik özellikli depresyondur. Bunlarda en çok görülen öldürme motivasyonu acımak veya kurtarmak amacıyla olmaktadır. Oysa nadiren de olsa hastamızda olduğu gibi impulsif olarak bozulmuş muhakeme ve başa çıkamama nedeniyle öldürmeler olabilir. Bu nedenle doğrudan çocuklarına yönelik bir eylemde bulunabileceği konusunda herhangi bir izlenim oluşturmamanın psikotik hastalarda impulsif bir eylem ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır.

Somatik şikayetlerin olması ve günahkarlık, suçluluk hezeyanlarının olması önemli bir risk oluşturmaktadır.

Olguda daha önceden bir filisit öyküsü olması ve en son olarak bir infantisitinin oluşması özellikle hastaların takibi esnasında hastaların homisidal davranışlarının tekrarlayabileceği konusunda psikiyatristlere yeterince bir uyarı oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Straus MA. State and regional differences in US infant homicide rates in relation to socio-cultural characteristics of the States. In Cavanaugh JL(ed): Behavioral sciences and the Law, Homicidal Behaviour. New York, John Willey and Sons, 1987: 61-75.
2. Dominique B, Labelle A. Homicide, infanticide and filicide. *Psychiatry Clinics of North America*. 1992; 15(2): 661-73.
3. National Center for Statistics. Vital Statistics of the United States. Department of Health and Human Services Publ. (PHS), Washington DC, 1986:86-1122.
4. Jason J. Gilliland JC, Tyler CW(1983): Homicide as a cause of pediatric mortality in the United States. *Pediatrics*, 72(2), 191-7.
5. Blaser MJ. Epidemiologic Characteristics of child homicide in Atlanta, *Pediatrician*, 1983, 85;12:63-7.
6. Marks MN, Kumar R. Infanticide in England and Wales. *Med Sci Law*, 1993, 33(4):329-39.
7. Bourget D, Bradford JMW. Affective disorder and homicide: a case of familial filicide theoretical and clinical considerations. *Can J Psychiatry* 1987; 23:222-5.
8. Resnick DJ. Child murder by parents: a psychiatric review of filicide. *Am J Psychiatry* .1969; 126:325-34.
9. Artuk E. Yeni doğmuş öldürülmesi cürmü üzerine düşünceler. Bir hukuk tarihi araştırması. *Hukuk Araştırmaları*, 1986;1(2):16-33.
10. Türk Ceza Kanunu. 4. Baskı, Beta Basım, İstanbul 1992: 223
11. Aykaç M. Adli tıp, İ.Ü. Tıp Fak. Yay., 1987: 348-63
12. Campion JF, Cravens JM, Covan F. A study of filicidal men. *Am J Psychiatry*. 1988; 145:1141-4.
13. Çakıcı M. Çocuk öldürme olguları-filisidler. *Çocuk Forumu* 1998; 1(1):30-32.
14. Polat O, Birgen N, Ziyalar N, Çakıcı M. Filicide or fatal maltreatment. American Academy of Forensic Sciences, 48th Annual Meeting, Nashville, USA. 1996: 96.
15. D'Orban DT. Women who kill their children. *Br J Psychiatry* 1979; 134: 560-71.
16. MacCulloch M, Bailey J, Robinson C. Mentally disorders attackers and killers: towards a taxonomy. *J.For. Psychiatry* 1995; 6(1): 41-61.
17. Cheung PTK. Maternal filicide in Hong Kong, 1971-1985. *Med. Sci. Law* 1986; 26(3):185-92.

Yazışma Adresi:

Uz. Dr. Haluk SAVAŞ
Başak Konutları D:102 Blok , No: 23
Kağıthane İstanbul
Tel:(0212)295 91 71
GSM:05424149510